

اسلامچى مەسئۇلىتى

دورد ئىچى بىل : سابى 5	Emel Medjmuasâ No 5 Str. Ardealului № 3 Bazargic (România) • علمى، ادبى، اجتماعى، اقتصادى، سياسى آيلاق مجموعه در •	1 نىسان 1933
برسنة لك : 400 لى آلتى آيلاق : 210 لى	خارج ايجين آبونە شرطلىرى	داخلى ايجين آبونە شرطلىرى مدرس : ووات مستجيب ح. فاضل برسنة لك : 250 لى آلتى آيلاق : 130 لى

قرىماق يوز اللى يىلاق اسيرلىكى

(ترجمان) ك اللى يىلاقى ماسئىتىد . . .

بو كونلرده يوره كى مى دزدله
 طوتوشان بر قريم كنجى ؛ تيزهين
 بو يوز اللينجى ييلانده ده ملتىزك آچقله
 نحو اولدنى خبرنى آيورز . . . .
 سەسى ، نىلى كوزلرله : « اسيرلىكىمىزك
 تارىخىمىزك بو بختىمىز صحىفه لرى قانچى .

جقمی ، اسپرلیک بیتمه یه جقمی ؟ . . .
 دینه بی صورت غویه چکمی شدی . . .
 ۱۵۰ بیلاق قیریم فاجه سی ،
 یالکز قیریم ده کیل بوتون تورک دنیایی ،
 حتی بوتون محکوم ملتار تاریخی ایچین
 تدقیقه ده گر اک الیم بر صحیفه در . . .
 قیریم خانلغنیک اریسی ، اک صوک
 دورنده روس حیل سنک ، روس فتنه .
 سنک تاثیر یله چوکسی ، پوتکین وحشی ،
 بوتون قیریم طوبرا قیرینک یغما ایدیلسی ،
 قیریم لیرک کوزل یوردلر ندن قوبار یلوب
 آیلما لری ، میرزالله متعصب علمانک
 آلت ایدیلرک ماتک یوقسزلق و جهال
 لته بوغولماسی . . . . .
 ۱۳۴ بیلاق اسارتدن سوکرا
 حریتنه قاووشمش و اوکسوز خان
 سراینده قورولتانی قوروش اولان
 قیریم تورکلری ده فقیرله ، مظلومله
 عدالت ، ملتله استقلال وعدل یله یکیدن
 داها قورقونچ اسپرلیک ، داها حسسز
 حانوارلغه سوروکله مش اولان قیزیل
 فتنه . . . ملی ایمان بالاطالانیور ، ملی
 عنفنه اولدورولوبور ، ملت اورالرده ،
 سیدیرالرده ، ملتک گوز بیکلری اولان
 منورلر سورولوفکیلرده ، ک . پ . او

زندانیلر نده جان چکیشدیر یابور . . .
 بوتون قیریم حریت ، استقلال او-
 کسوزی . . . بوتون خلقمنز آچلقله
 تولوم قارشیشنده . . .
 اوت قارداشم ، بزى بو فاجه لری
 صایق قورنار میه جقدر . . . قیریمی
 و بوتون اسیر تورکلکی قورتاراجق
 یولی قوتلندیرمه من لازمدر . هر ملی
 قورتولوشه اولاشدیران « دیلده ،
 فکرده ، ایشده بیرلیک » ک معناسی
 آکله منغه و آکلاتمغه و بونی قوتلندیرمه
 چالیشمانی بز .
 اسپرلیک بو یون اکمین ملتارک
 مزاره کیردیکی کورولمه مشدر . مملکتلر
 استیلا یه اوغرار ، معموره لر خرابیه
 جویریلیر ، یوقسزلی سزمه مش اولان
 ملتار بیله آچلقله اهلنسز کومولورلر . . .
 ملتار قاندن ، آتشدن کچیریلیر ؛ فقط
 تاریخک قدرتی و بلکنی اونوتیمان ملتارک
 حقلرینه قاووشما دقلری کورولمه مشدر . . .
 ملتارک قارا طالغنی دوندوره بیلمک
 ایچین قیریمک بویوک اولادی اسماعیل
 بک غاصره نسکی اوتوز اوچ بیل بوتون
 تورک علمینه بیرلیکنی و تاریخنک قهرما-
 نلغنی آکلاتمغه چالیشدی . . . بوناری

آکلا یاسیلمه من ، آکلا دقدن سوکرا
 مقصده ایریشه بیلمه من و بونی الیمزده
 طوتاییلمه من ایچون او بزه سلاحلرک
 اک مکملنی کوسرتدی که اوده علم و
 مهاردی . . .
 قیریمک و بوتون تورک ایلارینک اسیر .
 ایکی هر شیدن اول استونیا ، لیتوانیا ،
 لاتویا قادار اولسون سیاسی ، مدنی ،
 اقتصادی و حربی حاضرقلی اولما دیمزک
 نتیجه سیدر . ملی بنلیکمزى ، بویوک
 تورکلک جهه سنی قورامامق منمز بو
 نتیجه نک اری اولدینی کبی ، روسیه نی
 بل کیکندن قیراجق او قرائنا ، بیاض
 روسیه و سائر ملتارله داها اساسلی
 بر یول طوتامامق منمزده هپ کرک او .
 نلرک و کرکسه بزم بو ضعفمزک
 اثرلری ایدی . . . . .
 تاریخ یورو یور . . . تورک جهه سی
 قیریمده چوق الیم بر وضعیتده بولونو
 یور . . . ملی ایمانک بو تاریخی قایناغی
 قوروتولق ایسته نیلیور . امداد مزه
 کلن یوق . . . اوراده کیلر آچلقله
 اریور . بو یوقسزلردن بر قسمی حالا
 آتون صاقلامقله آهام ایدیلرک سو
 رولویور ، محو ایدیلیور . . . کینه جلر من

ملتچلیک و تورکچیلکله قباحتلاناراق
 تولدورولوبور . . . دشمن هپ صالد .
 بریور . . . نهدن ، نهدن ؟ . . .
 چونکه قارشیشنده کونچلکله ایقده
 دورایلین اسکلتلر ده بیله حالا او قیریم
 تاریخنک کولکسنی ، تورکک اوشانلی ،
 شوکتلی قهرمانلرینک تمثاللرینی کون-
 رویور . . . چونکه اورادن الهام آلا-
 رق بوتون تورک عالمی او یاندیرمق ،
 ملی بنلیکله قاووشدیرمق ایسته یین قیریمک
 بویوک اولادی اسماعیل بک غاصیر .
 نسکی نک (ترجمان) نی ، تورکچیلانی
 و اونک الهی تاثیرلرینی کورویور . . .
 چونکه ار ، بوتون روسیه تورکلرینی
 تاریخی نطقلریله و (وطن خادمی)
 سیله اختلاله چاغیران عبدالرشید
 مهدیه نی کورویور . . . چونکه او
 بوتون روسیه تورکلرینی و بوتون محکوم
 ملتاری استقلال بایراغنه دعوت ایدن و
 بو اوغورده شهید دوشن مبارک چلی
 جهانک قانله بویامش ، فقط اکیلمه مش
 مبارک باشنی کورویور . . .
 اوت ، قیریم یالکز اسپرلیک بو یون
 اکمه مکله قالیور ؛ دوشمان اونی اک
 قورقونچ ، اک تهلملی بر انتقام اوجاغی

اولارق كوربور . . . . .
 قيرمك اسپرليكنك يوزونجى
 تيلندە مستهل قيرمك پاتنجى اولان
 باغچه سر ايده تورك تارنجنك قدرتى تما-
 ميله بيزمىش ، علمك قوتى اساسندن
 آكلامش ، پورهكى استقامله دولو اولد-
 ينى حالده صبردن ، احتياطدن بران
 آيريلامش اولان و بوتون توركلينك
 بويوك اولادى اسماعيل بك (ترجمان) نى
 چيقارمشدى .
 ترجمانك بو تارنجده و بوشهرده
 چيقماسى بر تصادف ائرى اولمادىنى
 كيمي اسماعيل بكك هر جدى مقاله سنده ،
 هر تارنجى نطقنده تارنجنى خاطر لاتماي
 و هزارينكده (منكلى كراي) خان
 تربى مى جوارنده اولماسنى وصيت ايمىسى
 مناسب ده كيلى . . . . . (۱)
 بئليكنى بولدورمغه چاليشيدىنى
 تورك ملتتك تارنجندن قوت آلاق
 نهره وارمق ايسته بچكنى اوبيلوردى .
 ۳۳ ييل حياتى وقف ايدهرك جانلا-
 نديرمغه چاليشيدىنى تارنجندن نه دوغاجنى
 اونك مقدس كزلى سىرى ايدى . . . .
 علم و ملي ايمان اونك بو مقدس سىرى
 يالكلز كشف ايمكله قالد برماياجق ،
 اونى قيرمك و بوتون توركلينك تار-
 نچنده ابدى حك ايتديره چكدر :
 بوتون توركلينك قور تولوشى . . . .
 قيرمك اك قورقونچ فاجمه لرله
 جان چكيدشديكى بوكونلرده قيريم تار-
 نچدن ، و اونك اولولردن الهام الان
 قيريم كجلىنك ايمانى بو و آنجاق
 بودر . . . . بو ايمان بو افاده هر حالده
 اسير اولمغه لايق اولانلردن ايشيديله من .
 بز بويوك اسماعيل بك اولان حرمت
 و منت بورجهزى آنجاق بو ايمان و
 بو دليله ياپايليردك . . . . .
 * * *

(۱) ۱۹۰۶ سنه مى اوچونجى مسلمان قونفره سنده اسماعيل بك : « بز توركلرز ،
 ايكي بيك سنه لك تارنجلره باقارسا كز باقارمىز هر شيشى قهرمانانه آملش ، هر حقو قلىرى
 غيرتله حمايه ايتشله ، تاويلانه حاجت برافامشله . بزورده قهرمانانه حرمت ايدوب حقو-
 قلى تاويل ايله ده كيل غيرت ايله آلام . » ديمشدى . (عموم روسيه مسلمانلرى اوچونجى
 رسمى ندولرى ضبطلرى . قازان ۱۹۰۶) صحيفه ۲۲ .

توركلرى نه حالده ايدى . . . بونى بزله
 بوكون كوز اوگنه كئيرمه زيبيله . . .
 بو دورده شمال توركلينك اك
 مترقى سر كزى طانيلان (قازان) ك
 اوزمانكى ملي ، مدنى سويه سى حقتنده
 اسماعيل بكك شو خلاصه سى نه قادر
 معنالىدر :
 « ۱۸۸۲ ده قازانده بولونديم
 زمان تامارلر ايچين بر ادبيات كيجه سى
 يايغق ايسته دم ، بويوك مشكلاتله مسا-
 عده آلايدم ، شهرك تامار محله لرنده
 اعلانلر يايشديرتدم . (ووسقره فسقى)
 جاده سنده بويوك بر اوتلده بر صالون
 حاضر لاندم ، بر چوق اسكمله لر
 قونمش و خطيب ايچين ير حاضرلا .
 نمشدى . ساعت دو قوز اولدى .
 ايكي ساعت داها بلكه دم . فقط كلتار
 آنجاق اوچ كيشى ايدى ؛ بونلردن
 بريسى قافقاسيه لى الله يار بك ، ديكر .
 لرى ده اورنوبورغدن كلش اولان شاكر
 و ذاكر رابيه ف قارداشلر ايدى . »
 اسماعيل بك بوتون قازانده كئديسك
 فزته چيقارمق فكرىنى تصويب و كئند-
 يسنى تشويق ايدن بر تك آدام بو-
 لمشدى كه شهاب الدين مرجانى مرحوم
 ايدى . قافقاسيه يه كلنجه ؛ ۱۸۸۵
 تارنجنده باكويه سياحتدن بحث ايدر كن
 حرمتلو سفر على بك ولييكوفله برابر
 باكونك آكلاديشلى تابق ايديلن
 تيجارلردن بريسته (ترجمان) نسجه-
 لرىنى پاراسىز بىراقق ايسته دکلى حالده
 بونلرى قبول ايتكدن بيله چكيدىكى
 و باكو ضيالىلردن بمضيارينك اسما-
 عيل بكك مأمورلغه كيرمه يوب فزته-
 جيلك ايتديكنه تعجب ايتدكارىنى
 قيد ايتديور . . . و « بويله حاللى
 چوق كورديكمن توسيع فهم و
 بصيرت دعاسى او قودم . » ديور .
 قيريمه كلنجه ، اسماعيل بلكه قلمى
 و نفوذيله ياردم ايدن حاجى حبيب الله
 افندى مرحومله حسن نورى ،
 بالاخره معلملردن بكر امكدار و
 احمد نورالدين افنديلردن ماعدا بو-
 تون خلاق منتصب علمانك تاثيريله
 بالخاصه ايلك دورنده ترجمانه و
 اصول جديده تماميله مخالف
 وضعيت آلمشلردى . بو دورده مادى
 مضابقيه لره بناء اسماعيل بك ترجمانه
 شريك آراركن ؛ « تونون اكسيدك
 سسكا براز پارا ويريردم . » ديهن

قبريلىنىڭ بۇ دوشونىچەسى ھەر ھالدا دورك كرىلىكنى افادە ايدىن آجى بر حقتدر . (۱) ايشته مستئنا بر قاج شخصيتىدن ماعدان اون دو قوزنجى عصر ك صوكرانده روسيه توركارى بويله قورقونج بر تەصب و غفلتدە ايدىلر . بۇ سوويدە بيلان اوتوز ميلليونە ياقين ر كىتله يە كىندى بىلىكنى آكلاتق ، اونى مدنى سىلاحرلە حاضرلا يارق قوتلندىر . ملك مقدس بر خيالىدى ؟ فقط ھەر جا -

لده قولاي بر ايش دە كىلدى . بويوك امله صارىلاينىمك ايچين صا رصيلماز ايمانى ، عزىمى ، ارادە سيله ايشدن بىلما مق ايچين يارادىلش اولان غاصبرنىسكى اولق لازمدى .

اسماعيل بلك بو بويوك ايشنىڭ يورومى ، تورك تارىخنىڭ يىكىدن جا نلامى تا كرىنىك دە دىلە كىنە اوئمش اولاجق كە كىندىسنى اوزا قىردن الهى بر ياردىمچى آرايوب بولويور . بو دو -

(۱) بو عمومى وضعيته رغماً اون دو قوزنجى عصر ك صوكرانده روسيه تور - كارنده مىل اويا نغا لزومى سزەن و بوكا ياردىم ايدەك اساسلىرى حاضرلامغه چالیشان بر قاج بويوك شخصيت واردى . . قازانده شهاب الدىن صرحانى ، بولغار و قازان خانلغنه دائر « استفاد الاخبار » و « وفیات الاسلاف » اثرلىنىك صاحى (۱۸۱۸ - ۱۸۸۹) ، يوم ناضرى ، « لهجة تاتارى » « اعوزج » « قواعد كتابت » و مشهور تقويملىرىلە خلق قىدىبانى طوبلامالى (۱۸۲۴ - ۱۹۰۲) ، قافقاسياده ميرزا فتح على آخوندوف ، قافقاس جيانىندن آينار ق يازىلش قومە دىلر يله طائمشدر ، (۱۸۱۲ - ۱۸۷۸) ، حسن بك ملىكوف ، ۱۸۸۷ دە ايلك توركچە غزىتە نى (اكينچى) نى نشر ايتمش ، روس غزىتە لر نده وفاسى دە محررك ايتمشدر ، (۱۹۰۷) ، توركستانده قازاق قىبىلە سنده چوقان ، « چوقنارە تصويىرلىرى ، قازاقلردە شامانيزم ، ايدوكە دستانى ، قازاق شجرەسى ، الخ » اثرلىرى يازمش : (۱۸۳۰ - ۱۸۶۵) ، و براز صوكرانىتە قازانده روسجە دن ، عربجە دن بعض پيەسلىر و بيك بر كىچە ماصالار يله تقويم نشر ايدن فاتح خالدوفلە ، رحمتە اللين بو ذاتلر نە منورلىرى ، نە دە خلقى عمومى بر شكادە اولارق بولمقن و بوتون توركلىكى شامل بر جريان يارادە بىلمىكدن و مسئلەلر ، مىلى و شمولى اولارق فورمولە ايدە بىلمىكدن اوزا قىدىلر . بوكا بناء پك محترم يوسف آقچورا (اسماعيل بك غاصبرنىسكى نى بن (بوتون توركچىلك) حر كاتىك مركزى سىماسى صايىق دوغرو اولدىغنه قائم) دىيور . (تورك يىلى ۳۴۶) بو تارىخى شخصيتلر حقتندە (تورك يىلى) نده يوسف بك آقچورانك مہم مقالە لر ينە و عبدالله بطل بلكر (قازان توركلىرى) ائرىنە ، (چوقان) حقتندە دە ذكى وليدى بلك (توركستان) كىتابنە مہاجعت اولونمىلدىر .

رده توركلىكك ايچندە بوجالادىنى دىنى تەصب نتىجە سندنە بالخاصە قادىنلى ارادە سز و شخصيتى سز قالدیر يلىشىدى . بوكا رغماً « سىنر ولايتندە آقچورين خانلە سىنە منسوب اسفنديار نام تجارك قىزى زھرا خاتم ۱۸۸۱ تارىخندە تر - جانك مقدمەلرى اولارق باغچە سرايدە نشر اولان بر نىچە ورقەلرى كورەرك اسماعيل بلكه غائبانە محبت و حرمت ايتمشدى . مذکور سىنە دە ايشە را - درلى ايله تبدىلەوا قىصدىلە قىرىمە كلىش و بر مقدار تفرج ايتد كدن صوكرانى دوغرو دن دوغرو يە اسماعيل بلكه كور - روشمشدر . بوندن صوكرانى دائمى مخارەدە بولونورمش . اسماعيل بلك ملت و معارف يولندە فكر و خدمتلىرىنە كىب وقوف ايتدىكى ايله بونك قلمندن دو كولىش تا ، چىلارك (دامالارك) كلە - جك بر كوندە چشمەلر اولوب دورت طرفە جا يراپ كىدە جك نە اعتقاد ايتىمكە اسماعيل بلك نكاحنە آيتلمشدر . روايتلرە كورە مذبورە ترجمان غزىتە سى نشر اولندوقدە برنجى خادمە اولمشدر .

آنا و باشقە اقربارلىنىڭ مخالفتى باقماي . رق بر قلمندىن ماعدان مىلى اولمايان اسماعيل بلك ياتنە ، باغچە سرايە ھجرت ايتمشدر . ملك اولدىنى براز مقدار قىمتلى ايشاسنى (آلتون و الماس) صرف ايدەرك مطبعەك اكمانلە و مشتر يسز اولان بر جريدەك دوامينە غيرت ايتمشدر . ترجمانك پش آلتى سىنە امور ارساليە سنى و دفتر دارلغنى يالكر كىند يسى كوچر مشدر . (۱)

تورك تارىخنىڭ بو دونوم نقطە . سىندە قازانلى بر قىزك يورە كىندە مىل ايماندىن بو قانار قوتلى بر عشقك دو - غماسى غريب ، فقط مىل جريانك صا - غلام و دوغرو اسقماقندە يورومى ايچين نە قادر خىرلى و الزم بر كىفيتىدى . (ترجمان) اسماعيل بلك يالكر رسىمى و مىلى دە كىل ، خصوصى جيا - تنك دە تىلى اولمشدى . بو صوكرانلە اسماعيل بك ترجمانى يالاز دماغىلە ، مفكوره سىلە دە كىل ، قابى ھىجانلر يله دە ياشاتمغە مجبوردى . ترجمانك بوتون روسيه توركلىلە و حتى بوتون اسلام

(۱) محترم رضاء الدين فخرالدين حضرتىك (مشهور خاتونلر) ائرىندن . اورنبو - رخ (صحيفە ۲۰۹)

دنیا سبيله علاقه دار اولماسنده زهرا خانمك تأثيرى اولمامشسه بيله (۲) قاديلاق مسئله سنده او دور ايجين جراتلى آديملر آيلماسنده بويوك تشويق اولديغين قبول اتمك ايجاب ايدهر . الهى بر الهامله ديمكدن باشقه چاره من اوليان بر تصادفله زهرا خانمك اسماعيل بكة حيات و امل آرقاداشى اولماسى سايه سنده ترجمان صاغلاملا . شيبور و بوتون خارجدن يوكسه لن تامينلره ، تكفيرلره رغماً صاغلام بر قلعه اولارق مقاومت ايدييور . . . . .

ترجمانى ياشاده بيلمك مسئله سى يالكر اسلامك و توركك دائما بلاسى اولاكلش اولان بو جهالت و تمصبيله مجادله دن عبارت ده كيلدى . بو وضعيتك اوزاماسنى ايستين چارلقه ، مفرط رو . سچيلره ، روس ميسبونرلرينه ، روس سانسورينه قارشى باشلانيلان ايشى مدافعه ايده بيلمك مجبوريتى عزم و ثباتدن داها يوكسك بر تاكتيك قابليتتى ده ضرورى قيليوردى . . . . .

اسماعيل بك مرحومك احتياطلى اولماسنى بر نقبه اولارق كورمك ايستيندرك اونك ايشه باشلايدى دورك بالخاصه و وصفى نه قادر ايجاب ايديرديكنى نظر اعتباره آلمانلردر . اسماعيل بك يالكر نه ياقق ايستيدىكنى ده كيل ايسته ديكينك ناصيل ياپلايله . جكنى ده اك ابى كسديرمش ، قار . شيسنده كى دشنامك اويومادىغنى بر آن بيله اونونمايارق املنده تماميله موفق اولمش بر شخصيتدر .

ترجمان بوييله بر قاديلاق اينده اولديغندن دولابى اوتوز اوچ سسنه ايلينسكى لردن ، ميسونر قونفر لردن ، نوويه وره مياردن يوكسه لن فورطنلره رغماً مى جرياي قوتلند بره رك و هدفدن هيچ بر زمان شاشمايارق يول آلدى .

ترجمان ، ياواش ياواش بوتون روسيه توركلرينك مدنى ، اجتماعى ، سياسى بر باراغى اولويور ؛ داخلى ، خارجى هر مسئله ده توركيه نك جاندن مدافعى كسيليور ، اسلام دنياسنده مدنيتك يول الماسنك حرارتلى بر مرحوم اولويور . . . . .

(۳) اسماعيل بك (روسيه مسلمانلرى) و (طونوج) ده كى يازيلرى اثبات ايدهر .

(ترجمان) كك تاريخى رولى ، روسيه توركلرينك بوتون مى ، مدنى جريانلرينك تامل طاشى اولماسنده درو . روسيه توركلرينك مى اويانيشلىرى ، حرثى ، اجتماعى فعاليتلىرى ، سياسى حياتلىرى هانكى نقطه نظر دن تدقيق ايد يليسره ايديلسين ؛ مطلقاً (ترجمان) ك و اسماعيل بكك تأثيرى اوزه رنده توقف ضروريدر .

ترجمان آرتماسى و قوتلنمه سبيله توركچيلىك حركى و بالخاصه روسيه توركلرينك مى يوكسه ليشلىرى آراسنده صيقى بر آهنگ وادردر . بو انكشافك تاريخى تدقيق ايدنلرك استناد ايده .

جكلرى اك برنجى وشقه (ترجمان) جلدلريدر . ترجمان آيونه لرينك نوره . لرده ، نه مقدار آرتمش اولماسندن ماعدا ترجمانده ، هان ، هر طرفه يكي اصول مكاتب ، اصلاح ايديش مدرسه ، جمعيت خيريه ، نشریات ، تياترو ، قاديلاق حر كتلرينه دائر معلومات و پريلديكى كپى بويوك تجارخانه ويا فابريكالرك آچيلماسى ، قوتوبراتيفلرك قورولماسى . . . الخ بيلدبرلديكندن مدنى و اقتصادى حياتمك انكشافك تد .

قيمنده (ترجمان) ه صراحتك ضرر . رورى اولدينى آشكاردر . ترجمانك بو . رك علمك دردلريله اوغراشماسى ، تور . كچلىكى و توركيه مقدراتى ياقيندن تدقيق ايدهرك جاندن علاقه دار اولماسى او قادر اساسلى يوليدركه بونك اثباتى ايجين ۳۳ سسنه لك ترجمان قو . لاه كسيوننده حاجت يوقدر . مع الا . سف توركيه ده ترجمانك بوييله بر قولاه . كسيونى اولمايدىغندن بز ايجاق سر . خوم على اميرى افندينك هميله (ملت كتبخانه سى) نده صاقلا بايلمش بعض ترجمان نسخهلرندن اسفاده ايده بيلدك ؛ (ترجمان بعض قباله لر) ديه املك بو نسسخه سنده درج ايديلن يازيلردن بيله اسماعيل بكك اسلوبى و املاى حقنده بر فكر ايدنك قابلدردر .

اسماعيل بكك تعميريله منفعت و ضرر شخصى ايجين دنياغه كلمين ترجمان ، تاريخدن آلمان الهامله يونى و هدفنى تثبيت ايتدى و اونك تاريخى مؤسسنگ مسنتنا سجييه سبيله تاريخى ايشنى كوردى . بونى دوست ، دو . شمان تسليم اتمشسه ده بز (ترجمان) ك معناسينك داها اساسلى آكلاشيلماسى

ایچین مختلف زمانلرده مختلف محرر لر طرفندن ترجمانه اسماعیل بك حقنده یازیش یازیلردن بعضیارینك ده امله باسیلماسنی مناسب كوردك . .
توركلینك بویوك قسمك و قیریمك بو چوق خجیع كونلرنده ملتیمزك بو بویوك اولادینك الی ییل اول باشلادینی تاریخی ایشی خلاصه خاطر لاقلمه

توركلارك بویوك محرر و معلمی اسماعیل غاصپرینسکی

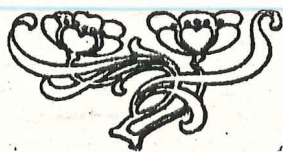
اونك مبارك روحی او كنده وظیفه منزی بر نبذه یامغه چالیشدق . اونك بزدن تامیله ممنون اولماسی ایچون « قهرمانانه حرکت ایدوب حقوقزی غیرت ایله

آلتق یولنده ، عزیمزده ، ایمانزده تردده دوشمه مكلیمز الزمدر .
بوكونلرده یوردمزك یوز الی ییلاق اسپرلیکی آجیسیده یوره كلرمز قان آغسلاركن ایمانزی قوتلندیرن اساس ، ملتیمزك بو یاریم عصر طرفنده كچیردیکی اجتماعی ، حرثی ده كیشمه لردر .
الی ییل اول ملی مسئله لردن بحث ایدن ترجمانی اوقویانلر بارمقله صایلیبوردی . بوكون تورك ایلارینی قورتارمق اوغرنده تاریخك اك ملمون دوشماننه قارشى اولومه آیلانلرك آدلری وقهرمانلقلری صایلوب بیتیرله ییور .
الی ییل اول تورکیه ملمون بر استبدادله هر گون بر پارچه داما آر . ییوردی . بوكون ایسه (تورکیه) نك بالکز آدی ده کیل ؛ اوزی ده ، جانی ده توركل اولدی . . . تور . كچیلک ملی ایمانله قاورولانلرك كزلی سرلری اولمقدن چیقارقی تورکیه نك تملی اولدی .
ای توركچیلینك بویوك و بختیار باباسی ؛ ملی ایمانلیر بوتون توركلینك كله جكنك قورولاجنی بو تملك اك صا . غلام طاشنك اوز، رنده تاریخك الی الیه قازیلان شو كله لری اوقویورلر .

دیلده ، فكرده ایشیده بیرلیك .

ترجمان — اسماعیل غاصپرینسکی

قریملی جعفر سیداحمد

فتیاری غاصب ینسکی

صوك وقتلرده بعضی كیمسه لرك
اسماعیل میرزا علیپنده مقاله لری یازدیقلری
کورولسکده در . بو تنقیدلرك بر درجه
محاکمه یازیلدیغنی تخمین ایده رم .
بن مرحومك هم مسلکی اولد .
ینم جهته حرمت ایتدیکم کی تنقید
ایدنلرده سکوت ایده م . مرحومی تنقید
ایچون اثرلرینی تهراد ایتك کافی دکدر ،
بلکه هر شیدن مقدم مرحومك بولو .
ندی زمانی نظر اعتباره آلق ایجاب
ایدر .
غصبر ینسکی فرانسه ده اکل تحصیل
ایدرك وطنه عودت ایتدیکی زمان
(۱۸۸۰) بوتون روسیه ده ، مطبوعات
نامه ، تاتارلره مخصوص هیچ بر شی
یوقدی . او قومق دیمك ، دینی مکتب
و مدرسه یه طأد تعلیم و تدریس دیمکدن
عبارتدی . مدرسه خارچنده او قومق
اولمادینی کی ، او قوناجق بر شی ده .
یوقدی . تداوله موجود اولان مطبوع
کتابچلر : « بدام ، آخر زمان ، باقر

لادلرینی روسلغه حاضر لاق ایچون
بوتون موجودیت لریله چالشیلر .
عائله لری ایچنده بیله تاتارجه بر کله
قونوشمازلردی . مع مافیله بو میرزالرده
غایت قوتلی عنعنوی بر اسلامیت قناعتی
موجود ایدی . روس لرله برابر جهنمه
قدر کیمه سنی قطعاً ایسته مزلردی ،
یالکز دنیاده یاشایه بیلمک ایچون
روس اولماتک لزومی ظن ایده لرلردی .
تاتارلرده بو میرزالره چورومش یو .
رطه نظریله باقارلر ، بوتون عائله سنی
بو میرزالر کی اولمقدن محافظه ایدر .
لردی . حواجه لرده سننده بر ایکی
دفعه دینی مناسبت دولایینی و دنیاوی
مشفعت حرصیله بو میرزالرک خانه لرنده
بولونورلر ، میرزالردن کوردکلری
شیئی لردن ، جنبه قویدینی پاره دن
باشسقه هیچ بر حرکتی بکنمز لردی .
بوتون ملتده : آمان چوجقلریکزه
روسچه او کرتمیکز ، اولادلریکز
الکزدن کیده ر . دینکردن آریلیرسکز
روس کی اولمایکز دیرلر . اوافق بر
شی کورسلر ، روسه بکزه دک دیرلردی .
یالکز شو نقطه ده صحیفه لرله
اثر یازمق قابل در . سوز آراسنده

بر کله روسچه قاریشیدیرمق کفر
صاییلردی . غزته او قومق کفردی .
غزته یی الله آلمقه بویوک کنه سدی .
بو صورته روس مکتبینه او قومق
دکل ، قریده روس لساننی بیان تک
بر آدم بولونمازدی . قوجا قزان شهر .
نده ، هبسی تجار اولدینی حالد ، میر .
زالردن باشقه لایقیله روسچه بیان
اون آدم بیله بولونمازدی .
بو حاللر ، تاتارلری روسلا .
شیدیرمق ایچون روسیه حکومتده
بر حرص او یاندیرمشدی . ایلینسکی ،
ترویسکی کی آداملرک قفاسنده تاتا .
رلره مخصوص « تاتار ، روس مهلم
مکتب » لری آحق فکری او یاندیرمشدی
ایلینسکی لرده بودیلو و یچ لرده وضیعت
ظاهره یه باقارق : تاتارلری روسلا .
شیدیرمق ایچون اُک اُبی اصولده ،
بو اولدییغنی ظن ایده لرلردی . فی الحقیقه
اونلرده کنیدیلرینه دشمان حاضر لاد .
یقلرندن خبرلری یوقدی . بالآخره بو
بیلملرک بیلمه ین لره رهبر اولاجق لرینی
دوشونه میورلردی .
تمام شو یله بر زمانده روسیه ده
اورتا تحصیلی اکل ایده رک ، یاریم روس

اولش اسماعیل میرزا ، پارسه عالی
 تحصیلانی اجمال ابتدکدن سوکره تام
 کاور اولان فرانسه دن دوغریجه قریمک
 قاراصو بازارینه کلیرسه نه اولابیلردی؟
 قارا سو بازار خاقی داویدوچ ایله اسماعیل
 میرزایه ، قاراصو بازارندن باغچه
 سرایه کیتمک ایچون آرابایله ویره .
 مشردی . مرحومک نیتنه کوره اولان
 جتی باغچه سرایدن کله بر تاتار تصادف
 ایدرک ایکسی بر بچق زوبله یه باغچه
 سرایه قدر کتورمشدی . مرحوم
 بالآخره محرر اولدقندن سوکره باغچه
 سرایده بو آراباجی دن باشقه آراباجی یه
 بینزدی . مرحومک آرابانه هر بیند
 کنده : « قریمده نیم یوزومه باقوب
 ایلك کولن آدام ، بو آدامر « دیردی .
 (بر دفعه باغچه سرایدن فودصالیه
 کیده جکدک . بو اختیار آراباجی استا .
 سیونه کیتمش اولدیفندن تمام اوچ
 ساعت مرقومی بکله مشدک) .
 قریم میرزالری اسماعیل میرزایه
 طات دیه باقارلر ، علمی مزیتنه اعتبار
 ایتمزلردی . تاتارلر ایسه چورومش
 یورطه دیهرک آرابینه سوقازلردی .
 اسماعیل میرزایه قیزینی وپرمسکه
 کیمسه جسارت ایده یوردی .
 اسماعیل میرزانک پارسدن کتیر
 دیکی متاعه ، قریمده مشتری بولونمق
 احتمالی ده یوقدی . میرزا بکک تورچکه
 سوده هیچ یوقدی . بویله بر وضعت ده
 کیم نه بابابیلردی . اسماعیل ، میرزا
 قطعاً مأیوس اولمادی ، او زمانده دره
 کوبنده معلمک ایتمکده اولان حسن
 نوری ایله مناسبت پیدا ایدرک بر طر
 فدن تورچکه اوکرنگه باشلادی ، حسن
 نوری ده ذاتاً بویله بر آرقاداش آرا
 مقده ایدی ، بونلر ایکسی یکدیگریه
 صاریلدی لر . اسماعیل میرزا بر طر
 فدن تورچکه او قومایه باشلادی دیگر
 طرفدنده غزته چیقارمق ایچون حکو
 متدن مساعده آلتق چاره لری آرا .
 مقله مشغول (سرمایه ده یوق) .
 نولتمکده لازم ، کیمسه قیزده ویرمیور .
 روس لریک ده تاتارجه غزته نشیرینه
 مساعده ایتمک احتمالی ، تورکیه ایله
 هم حدود اولان ، قریم ده دکل ،
 روسیه نک هیچر ولایتنده امکانی یوقدی .
 میرزانک غیرتی و متاتی سایه سنده
 بر تک باشنه بو جهه لریک هپسنه بردن
 آتشی آچدی . هپسنده موفق اولدی .

« ترجمان » غزته سنه مساعده
 استهصال ابتدکی زمان تورچکه تحریر
 اقدارلی بیله یوقدی . « ترجمان » ایلك
 سنه سنده ، حسن نوری نک تحریرنده
 بولونمق مجبوریتنده ایدی . بونک ایچون
 « ترجمان » ک ایلك سنه سی قولله کسیونه
 باققی کافی در .
 حسن نوری ایله اسماعیل میرزا
 آراسنده مناسبت ده بک آزدی ؛ زیرا
 ایکسی ده مشرب اعتباریله توافق ایده .
 مزلردی . بری مدرسه محصولی ، دیگری
 پارس محصولی . یالکز حسن نوری ده
 فوق العاده مستعد ، ملتق ده سور آدامدی .
 « ترجمان » اندشاره باشلار
 باشلاماز ایلك کولله شرپانلری دورت
 بیك کیلومتره لك مسافده بولونان سیر
 یلك طوبولسکی ولایتنده باطلادی .
 بز عینی سنه ده سیریانک مختلف ولایت
 لرده تورچکه تحصیل ایچون استانبوله
 چوققلر کوندردک . غربی سیریا ده
 بولونان (تمان) دن نعمت الله حاجی ،
 استانبولدن تمامه معلم کتیردی . اوچ سنه
 سوکره اورنبورغه حسینف احمد بابی ،
 استانبولدن معلم کتیردی . همان تعلیم
 اصولی باشلادی .
 اسماعیل میرزانک کوزده طوتد .
 یعنی ملت ، و قوردینی پلانده ، یالکز
 قریم تاتارلری ایچون اولمایوب ، بوتون
 روسیه تحت استیلاسنده اولوب ، مختلف
 لهجه لرده تورچکه تکلم ایتمکده اولان
 اقوامک کافه سنک کوزینی بردن آچاقدی .
 یکانه وظیفه سی ده بو ایدی ، باشقه
 بر وظیفه اولمق احتمالی ده یوقدی . شو
 سببه مینی لهجه لریک برلشمه سی مسئله سی
 ایدی . روسیه ده بولونان تاتارلری ،
 تورکیه به الحاق مسئله سی دکلدی . اسماعیل
 میرزا حقنده بونی ظن ایدنلریک فکرلری
 خطا ایدی . اسماعیل میرزا تاتارلریک
 کندی لرلنده تنور ایدرک ، کندی
 حقوقلری کندیلری مدافعه ایتمک
 لزومی قناعتمده ایدی . تورکیه به هجرت
 مسئله سنه تماماً مخالفدی . هجرت کلمه سنی
 آغزینه آلامز (آنیستوبلنه) « بو
 انهم ، هجرت دکل » دیردی .
 بنده اسماعیل میرزا ایله عینی زمان
 نده میدانه چیقمشدم ؛ فقط او فرا .
 نسه دن گلش ، بنده حجازدن کلمشدم .
 غایت طبیعی اولارق فکرلرمز توافق
 ایده مزدی . بر چوق مسئله لرده یکدی
 بکرمنه مخالفت ایدرک بن تورکیه نک

عمار به لوده اولان ضایعاتی مهاجرتیه
 دوله و رفق قاعده ایلم . اسماعیل
 میرزا مدقه خطای رمزده تقویه ایلم
 هجرة بزم استقبالمزی کورله تبر دیردی .
 فایز محق و طیبی بر اختلافدی . بن
 آندی اتمامده نه قدر حقی ایسم ،
 اسماعیل میرزاده او قدر حقی ایدی .
 بزم بو کبی مناقشه لر حزی عداوته نسبت
 ویرمک ، جهالتدن باشقه بر شی دکلدی .
 بختیار اسماعیل میرزا اون بش
 سنه طرفنده بوتون مقصدینه نائل او .
 لدی . او قوردینی پلان و حیردیکی
 حدود داخلنده بولونانلرک کانه سنی بر
 حرکت کتیر جک درجه ده او قوتدی .
 بردن هر کتیه کتیرمه که موفق اولدیغنی ،
 « ترجمان » ک یکر منجی (یویله) یل
 دونوشدن نائل مشاهده ایندی . و
 تر ... ایست ایندی . روسیه
 استلند بولونان بوتون ولایت لردن .
 یوزلر ... انلرله بیگلرجه روبله باره
 یاندیغنی کوزیله کوردی . سیربانک
 اگ هجرا گوشه لر نده یالکز « ترجمان »
 غزته سنک او قونایغنی دکل ، مقدا
 خزته بی اله آلتی حرام اولدینی ادعا سنمه
 بولونان ملال آراسنده ؛ غیر رسمی

ترجمان و اسماعیل بک فاصیر نسیکی حقیقده کی مطالبه لردن بنصیری :

آکلامه بیسیک

بن آکلاما دینم زمان نزلیم ،
 روحده چیرکین بیر اضطراب ، بیر کور
 چو کلبک حس ایلم ، ایگهریم .
 کورمک ، ایشتیمک آکلاماق
 ده کیلدر ؛ کورک لری ییلدزلاری ، کور
 نهش و قری هر کون کوره یوز ، خار ،
 پارلاق و بوکسه ک ضبالاری هر کون
 سین لر ، صوکه دن کله جک لرک لغت .
 لرینه هدف اولماسین لر . هر کان قوت
 قارشو سننده دیز جوکک شرف اولمادیغنی
 کی ، قومو بیستلکه بو یون اکمه ک ده
 ذلت اولدیغنی تقدیر اتسونلرده بختیار
 اولورلر .
 اسماعیل میرزا فاصیر نسیکی ،
 تاتارلرک ، تمام بر فاصیر نسیکی به محتاج
 زمانلر نده کلش ، وظیفه سنی محق کور .
 رمش ، نورلره عرق اولارک ایندی
 استراحتته جهلمش در . بو کونکی کنج
 لرده فاصیر نسیکی دیزجه سنمه ، بو کون
 اوزر لرینه تراب ایدن وظیفه لرینی کور .

جناب حق عمریق رحمت ایله سین .

عبدالرشید ابراهیم

گوروشدك وقونوشدق بيله . . . لکن ،
 بو تولمز شخصيتك نه اولدقنى آكلایه
 بیلدیكى ؟ . . . بو لایقناهی فصاحت
 علمی ، ادبی ، اجتماعی تعینیه موقف
 ولدقمی ؟ . . . خایر ، بیز اونى آكلایه
 مابادق و آكلایامازدق . . . آكلایامادق
 یخین ، حقیق اونى تحقیق بیز محبتله
 شدومزدك .
 اسماعیل بكده علمی بر طرز و
 اصول بيله تحقیق ایدیهسی ، اومت ،
 او ، بيله یاشیاسالی ایدی . او ،
 نوکالیحق لایق ایدی . بو صوک عصر
 ظریفده تانار محبتده هیچ بر مفکوره
 دوغماش درکه « ترجمان » كؤلد
 مشروعی اولماسین یاخود اونك تریه
 مشفقه سیتله برور شرایب اولماسین .
 «أویله — مفکوره لركه از بیز زمان نظر
 ینده جاهل ، فقیر و پریشان تانار
 نیتنه بیز ده وحدت منیه ملی بیز موجود
 دیب بخش ایدیور . اونلاره یوقسو
 لاق لاری ، جهالت لری ، و ذلت لری
 اعتراف ایتدیور .
 مومت ، او ، ایدلر ، مفکوره ل
 فاریفهسی ایدی . شك کوزمل مفید
 فکر لری کشف و ایجاد ایدلر ، صو
 بیلدیك . . .

اوخ . . . او زمان بیزده اونك
 فایه خیالیه سنده یاشایق حر ، مدنی ،
 نور و مسعود بیز فایه عصر ایدیه
 کچمش اولوردق ، او زمان کور ،
 حقیق و صحیحی بیز عشق له سعوم .
 بیلدیك . او زمان نوکالی . اولان حر .
 فایه خیالیه سنده یاشایق حر ، مدنی ،
 نور و مسعود بیز فایه عصر ایدیه
 کچمش اولوردق ، او زمان کور ،
 حقیق و صحیحی بیز عشق له سعوم .
 بیلدیك . آكلایه بیلدیك .

(ترجمان ، نومرو ۲۰۲ . سنه ۱۹۱۵) چلی جیهان

قبریم و ازقو ایشلری ، مجموعه سندن ۱۹۲۵ حزیران

(۲) نومرو لی نسخه سندن ع . آچوقراقلی

سوزندن ، فکرندن دونك بیامه .
 ین خاضیرینسکی غزته چیقاموق ایشنده
 آیلاچیق یولاردن چاره لر قیدیرا ، چاره
 تایلدا . ۱۸۸۲ - سنه سی بونی فاضیر -
 ینسکی تولفوج ، شفق ، قر ، کونش ،
 بیلدیز کیی تورلو آدلر ایله هر آی
 صیراسیله ۱۲ رساله چیقارا . طبیعی
 بور رساله لرك آدلری باشقه اولمده
 ایچی حدانا بر ژورنال و غزته اولد .
 یغندن شهه ایتمین اسکی روسیه سانسور
 اداره سی بولری . طوق تانا . خاضیرینسکی
 کندیسنه آتیق جالان دشمالك تا پوره .
 که ، مرکزیه بارا . هر ماصیل ایسه
 روسجه ، تاناریجه اولوق شرطیه ترجمان
 آدلر هفتاق بر غزته چیقارمغه زحمت
 آلاسه . بونده بیژنی و قازان شهر لرینه
 یوله نوب چیقاجق غزته به آونه طوب
 پلای بو صورتله طوبلادیی اوچیوز
 روبله به آناسک صافلی قایتانلاری ده
 صانوب قوشا ، اسکیجه ر ماکیه و
 بر آزده حروفات آلوب مطبعه بی ایزه
 و ایشک باشلای . ۱۸۸۱ ده آرپلک
 ۱۰ نجی کونی ترجمانك ایلك نسخه سی
 باشجه سر ایله اوز مطبعه سنده چیقمغه

باشلاي . غاصبرينسكي رلى . قاناوردن
 بويهي آوب مرتبلك او كره نه . مانله سي
 كاند بوكله ي . ماكنه . آيلايد رالار .
 بويهللكه اينلك تانار غزتايني زحمترايله
 ميداننه كله . غاصبرينسكي بو ايش ايجين
 شريك آرامده . رلى . زنكندرين بر .

معلومات ۳۱ آغستوس ۱۳۹۱ صباي ۱۲ صحيفه ۲۳۷

بر آرالغ غزه شكندنه بئس اون پارچه او .
 واق برا كنده نشري ايله اسماعيل بك نغزته
 جيلك مسلكيني طوتمشدر . ۱۸۸۳ سنه
 سنده ترجمان غزه سنلك امتيازى آلمنه
 موفق اولمش و شهر امامى ترك ايله
 بوتون بوتون محرركه سلوك اتمشدر .
 ابتدائى ظهورنده اوچوز قيدر
 آيونه ايله بر قاچ سنه لر ايديجه زحمت
 و مشقت چكديكي حالده ايش ايلرولكه
 يوز طوتوب بوكون بيطرحه آيونه جمعه
 موفقيت الور ميشدر .

زمان قالىندارى ۱۹۰۹ قازان مرتبي شرفالدين شتهيدالدين

۱۸۸۳ نجى ييلده بيك بلا ايله
 ترجمان كازيتي نشريته ره حكوم .
 مت طرفدن رخصت آلدى .
 روسيه مسلمانلري كيى مطبعه
 تنك ته ايدىكي به تيشيلاينجه تقدير ايتيه
 آلمان بر قوم ايجنده كازيته ايشى ايله

شغله نونك نه قاندار مشكل بر رسيه
 ايدىكي اهانه معلومتر : ترجمانك اينك
 اول ييلنده فقط ۳۰۰ مشتريسي اولمشدر .
 (ايزرليك همق طاولرني كوچوز
 روز) . ديه لر ده كيلى ۹ اينته اسما .
 عيل بكنك همت و غورنى حضورنده
 كازيتهك مشتريسرلكى دوامنه منع
 اولمشدر .
 مذكوز ييلنك ۱۰ نجى آريبدن
 رلى ترجمان اسماعيل بكنك همق سايه
 منده هچ سوقتاوسز اشبو كونكه قاندار
 دوام . بو قاندار دولتم تورك كازيته لر ينك
 هچ برسيه نسيب اولديني يوقدر .
 بوكون ده ترجمان روشيه دن باشقا
 ايراد ، بخاراده ، نور كيه ده و عموماً اسلام
 طائفه ايك كوب او قولا طورغان كازيته در .

صحيفه : ۳۲۳

تورك ييلى - يوسف آقچوره يك تور كچيليك : اله يي

اسماعيل بكنه ، فكر و فعل ،
 كندى تعبيريله ، نيت و عمل ، فاصله .
 سزدر : ملت ايجسون ، ملي ديبله مو .
 قوت رساله ترك شدت لزومه قابل او .
 لان اسماعيل بك ، بك چوق اوضرا .
 شاراق نه ايت خزنه سنلك امتياري
 المايه موفق اولدى . و ۱۸۸۳ سنه سي
 نيسانك ۱۰ نجى كوني ، بر محررك
 ديدىكي كبي ، هار كوشى ايله دنيا .
 ديزيلوب چيجه كندىكي كونلرده ، او .
 زون ييللردنبري قازلى كمنلره اور .
 تينوب اولو كى اويوفلايان شمال تور .
 كارينك ده اينلك بيض هار چيچكى ،
 ترجمان ، آجيلدى .
 ترجمان ، ك استبدالرده الك مهم
 موضوعى ، مته كندى ديبلنده علم وير .
 ملك ، آوروپا علوم و معارفى ، هير و
 صنايعنى اكتساب ايتد ره كنده در .
 ترجمان ، ك ، حق ترجمان
 اول اونى تدبير ايدر يولده چيقاردى
 طونفوج ، د شفق ، ، د آي ،
 پيلديز ، ، كوش ، كبي غير
 موقوت مجوعه لرك هيسنده ، اسما .
 عيل بك غاصبرينسكي ، ديل ، مسنه
 سنه چوق اهميت ويرير ؛ تورك ديلك
 زنكيناكنه ، انكشافى استعداينه ، بو

دېله پيايې لقتلر قارىشدير مه نك لزو -
 مسزلفنه و ضرر ليقنه ، تورك له جهلري
 آراسنده فر قترك آزلقنه ، حاصل عمومي
 بر تورك ديلانك وارلقنه دائر ، قرق
 دره دن صو كيره رك ، باشده آز قبالې
 صو كره لري داه ا جيق بر صورتده بر
 چوق مقاله لر يازار . مثلاً ، برنجي تو -
 رچكه آري اولان د طونو فوج ، ك
 آق مسجدده طشاش باصامسيلا او قونا -
 مايا جق قادار كوتو باصيلان ايلك طمنك
 مقدمه سي يعنى اسماعيل بكك ملتته كندى
 ديليله ايلك خطاطي شوييله باشلور :-
 « ملتزمك آري اولان لسانمزه
 ادبياتجه ايشله عه مش ايسوده تر -
 بيه و قواعده كله جك لساندر . غايت
 نازك تاتار تور كپلردن ، توفاي جكار .

سيفه : ۵۴۶

ذكي و ايدى بكك توركستان كتابندن

و ۱۸۸۳ سنه سنده توركجه
 و روسجه ترجمان prevodcic
 خفته سمنك نشرينه باشلايور . چوقان
 ايچين اولديني كبي او زمانك اسماعيل
 ميرزاسى ايچونده يكانه غايه مى هانكي
 يوايه روسلك تمثيل سياستنه مقابله ايدى .
 اسماعيل بكك روسجه و توركجه
 يازولر ينك روسيه اسلاملرينك او جهل دن
 توركستانك بو ايكي لسانده او قوبان
 منورانه اولان تاثيرى آذربايدنلر

بدرجه ده بو بو كدر . قوقى كندى مجور -
 به ماله سيلورم . بزم كويتمز باشقور كستانك
 دهمير بولدى ، شهر دن اوزوق آك عجرا
 و قارا كطيق كوشه لر دن رنده اولديني
 حالده نامم و نايم حبيب التحار و شافع
 آخوند ، رحمان ، باشلاب جقديني
 كوناين برى مائرى اولموردور . قازا
 قسانده و ماوراءالنهرده ده بو غن ، ني
 ابدانندن او قوبان ذوات واردي .
 بونرك اسملري رحمانك بعضاً نشر
 ايتديكي مشرى جدولنده اعلان ايد -
 ياييوردي . ۱۹۱۵ سنه سنده پترسبورغ
 عمومي كندخانه سنده فاصيرنسكي نشر -
 يايى تدقيق ايتديكم زمان بونلري آير -
 يجه نثيت ايتشدم . بو آدملرك عددى
 از اولسه بيلله قوقولرى بونوك ايدى .
 اسماعيل فاصيرنسكي نك روسيه
 اسلاملري لاجمعي و سياسى حياتنه
 عائد مطالبه درمیان ايدن ويكر ذواتك
 (مثلاً اسكندر ميرزا و آغا اوعلى احمدك)
 اثرلرينك توركستان منورلري آراسنده
 باپولار اولسته مثلاً استوارموف ،
 ميرو پداف و اليكتروف كبي ميسيونه .
 دلرك بو اثرله قارشى « رديه » اولارق
 قلمه اللقلى اثرلري و مقاله لري ده

سبب اولمشور . اسماعيل بكي بو صورتله
 طبايا بولرله رى ده سمرقند منورلرين
 عبدالحاق اوعلى قوقانساي ايدى .
 ياكاز توركجه تحصيل كوره نلر او
 سنده اسماعيل بك غننه سي ، مكنت
 كتابلري ، جوغرافياسى و « مهابيات
 نطقه » و « دارالراحت مسلمانلري »
 كبي نشر بايله طابعندى . ۱۹۰۱ سنه
 سنده اسماعيل بك توركستان زيارت
 يتدى . و سمرقندده اورسبورغ مجار -
 لر دن غنى باي حسينوفك خانه سنده
 مسافر اولدى . و بو سياحتنده كند -
 يسته جوق تحصيل قازاندى . سو كرا
 بور كستانك توركجه منورلردن بر قسمي
 اسماعيل بكي باغچه سرايده زيارت ايتش ،
 بوضلري اولك اسول جديد عونه در
 سارينه كيدوب كيشدر . اسماعيل بكك -
 بالخاصه بو يه داغوزى بوليله توركستانه
 اولان تاثيرى او قدر اهميتلدر كه . بو
 اولكه ده كي فكر جريانلري تاريخى استمار
 عيل بكه تماس ايتمدهن يازوق قابل
 ده كيلدر .
 (چوقان) توركستان توركچينك ،
 بالخاصه كوجه به توركلرك اون دو قورمحي
 عنصر شرائطنده اوروبا مديتيله تماسه

فابریکن گوستره بیله جکی دهانک اک
 بویوک تجلیبیدر . دییهن فزکی ولیدی
 بک (چوقان) ک چولناریه تصویب
 یراری ، تانلو ، آلتی شهر الیکسینک
 وضعیت و بویوک باباسی آبلای خان
 حقیقده مقاله لری ، قازاقلرده شامانیزم ،
 قازاقلرک سلاجاری قازاقلرک حکیمه نری
 اصلاح ، و بالخاصه (شوناباطر ، ماناس
 دهستانلری ، آیدوگه دهستانی ، اولوبوز
 قازاقلرینک افسانه ، روایتلری ، قازاقلر
 شجره بی کیی مهم اثرلر یازدیغی قید
 ایدر . چولان حقیقده تام معلومات ذکی
 ولیدی بکلک تورکستان اثرنده وارددر .
 صحیفه ۵۳۴)

جمال الدین والیدوفک (وولغا تاتارلرینک ادبی و حرثی انکشافلری
 تاریخچی) موسقووه ۹۲۳ . کتابندن :

۱۸۸۲ دن اعتباراً نشر ایتدیکی
 ترجمان (۲۰) سنه بونوز روسیه
 تورک لرینک بکانه غزته ی ایدی .
 درس شووه نیزمی بونور مطبوعاتی
 بالخاصه مسلمان غزته ی . یسپورلرک
 تأثیر بیه بوسیدوتون تحمل ایدلار بر
 وضعیتده جیغیوردی .
 ترجمانی چیقارایلیمک ایچون
 غصه برنسکی (۴ سنه ایکی والی اوچ ماظره
 سر جمعته و بر چوق دفعه لر پتره سبورغه
 کیده رک ، نهایت غزته نشریه مساعده
 الایلم) دیبور .
 فاصپرینسکی یالکیز روس حکومته
 قارشى اوغراشمق قالمادی . اونى کندی
 خالقنک جهالتی و تعصبی ده آز اوغرا
 شد برمادی .
 غاصپرینسکی بوتون قازایه کند
 یسنک غزته چیقارلق فکرنی تصویب
 ایدرک کندیسنی تشویق ایدن بر تک
 آدام اولمندرکه اوده مرجانی ایدی .
 فاصپرینسکی چوقی فعال ، ثابت
 قدم و دائماً فشتلی بر آدام ایدی .
 کندی ملتک پارلاق استقباله
 اولان صارسینماز اعلیله غاصپرینسکی
 اک بویوک مشکلات اوکنده ک قورقوب
 دقیقه لرده بیله امید مزلکه دوشمه شدی .
 گهنیش افقه مالک ایلان بو آدام کو
 چوک بر سنجار مرکزنده یاشادین

حاله بوتون روسیه مسلمانلری حتی
 تورک دیانی برله شدیدرک بوتون تورک
 ملتک برلیکنی قورمق یولنده چالیشدی .
 اونک غزته سی یالکیز روسیه نک بر چوق
 گوشه لرنده ده کیل ؛ تورکیه ده ، چین ده
 بیله اوقونوردی . بوکا بناء غاصپرینسکی
 نک وولغا بوی تاتارلرینک مدنی جریا -
 نلری تاریخنده ده اک مهم رولی اولمشدر .
 غزته سنی هفته ده بر ایکی دفعه
 کوچوک فورماده و پک محدود مقدارده
 چیقاردی . فقط اونک تأثیر روسلرک
 (نووی به وره میا) لرینک ویاخود
 (تالمس) کیی قوجمان غزته لر دن
 بیکیرجه دفعه داها بویوک ایدی .
 غاصپرینسکی نک فعالیتی بر قاج سنه
 کچرکچمز او بالذات سینک ثمره لرینی
 کورمکه باشلادی . ترجمانک تأثیر بیه
 روسیه نک بر چوق اوزاق و مختلف
 گوشه لرنده یکی اصول مکتبلر آچیلیمغه
 باشلامشدی . بر چوق پرلرده جمعیت
 خیره لر قورولمش و ادبی فعالیتلر جانللا -
 نمشدی . ترجمان سایه سنده روسیه
 مسلمانلری بری برلرینی طانیدیلر . و
 بوتون دنیا ده نلر اولوب کیتدیکنی
 آکلامغه باشلادیلر .
 ۱۰ سنه کچمه مشدی که غاصپر -
 ینسکی کندی فکرلرینی مدافعه ایدن یو -
 زلرجه کنج طرفدار قازانمشدی .
 (قازاندن ، تورکستاندن کیتدیکنی
 طلبه لر ، کندی سیاحتلری) بونلر
 بویوک مرشد و معلملرینک فکرلرینی
 هر طرفه یایدیورلردی :
 غاصپرینسکی ، کوزهل بر اسلوبه
 مالکدی . کندیسنه خاص تورکجه اسلوب
 یاراتمشدی . بو اسلوب ساده لیکی آچیقانی ،
 قیصالی ایله استانبول ادبی دیلندن
 چوق فرقلی ایدی . ایشته غاصپرینسکی
 بو دیله بوتون تورک دنیا سنی بیرله شد -
 یرمک املنه صاریلمشدی . اونک بو ایمانی
 لایتزلزل ایدی . غزته سینک قیریمده ،
 استانبولده ، طاشکندده باکو و قازانده
 الخ . اوقونمسی کندیسینک بو امیدینی
 تقویه ایدیوردی .
 ۱۹۰۵ دن سوکرا ترجمان اسکى
 عمومی اهمیتی قائب ایتدی . فقط ارنک
 سر محرری ینه هر طرفه حرمتله ،
 محبتله آکیلردی . ۱۹۰۵ ده ترجمانک
 (۲۵) بیلاق مراسمی بزه بوتون
 روسیه مطبوعاتنک و ملی مؤسسسه لرک
 حرارتلی تلغرافلری و حرمتلری بوی

اثبات ایندیکی کپی ۱۹۱۴ ده اولوی بر ادبی دیل یاراتامادیسهده ملتی مدنی بر ییلدیریم کیی بوتون روسیه مسلما - جریانه صوقدی . اونک ۳۰ سنهک نلرینی صارصدی . سعبی روسیه تورکرینک مدنی تاریخلر - غاصپرینسکی هر نه قادار مشترک ینک تملی اولمشدر .

تورک ییلی صحیفه ۶۲۷ ده عبدالله بطلال بک قازان تورکری

مقاله سیندن :

قازان تورکری آراسنده ایلاک خیرات اصحابی و اوقومش آداملری ایله تحصیل مکتبلرینک اصلاح ایدیلک سنده بالذات مناسبات پیدا ایتمش و اوراده عظیم رول اوینایان ذات قیریملی اسما - کندیسنه ابتدائی مکتبلرده کی تعلیم اصو - عیل بک غاصپرینسکی در . ۱۸۸۳ سنه لارینی اصلاح طرفداری دوستلر اید - سنده باشجه سرایده نشر ایتمکه باشلا - دینی « ترجمان » غزته سنده تعلیم ، تربیه و مکتب مسئله لرینه مهم بریر ایران اسماعیل بک ، قازان یوردینک

قازان تورکری ع . بطلال بک صحیفه : ۱۹۰

اصول جدید مکتبلری - میلادی ۱۹ نجی عصرک صوک رهنده قریمه لرینه ده مهم بریر آیریلشدی . اوزما - نلرده روسیه ده بریحک تورکجه غزته اولان « ترجمان » ک صاحب و باش محرری اسماعیل بک غاصپرینسکی قازان اولکک سنک خیرات صاحب لری و اوقومش آداملری ایله صیقی مناسبت پیدا ایتمش آراسندهده اوقونویوردی . بر غزته ستونلرنده تعلیم ، تربیه و مکتب مسئله ایدی . شو احوالک تأتیری یوزندن ۱۹

نجی عصرک صوکرینه دوغری ، قازان تورکری ایچنده ابتدائی مکتبلری اصلاح ایتک جریانی قوت آمشدی . لسلزلق ایله اجرا ایدیلوردی . باشلر - نده غاصپرینسکی بولونان ابتدائی مکتب اصلاحی طرفدارلری روسیه تورکری مکتبلرده یکی اصول تطبیقنه دعوت اید اوندن مقدم قازان تورکرانده هان هر مسجد یاننده بر ابتدائی مکتب بولونیو . یورلردی . بو یوزدن اشبو مکتبلر ردی . فقط ، او مکتبلرده کی تعلیم هر بر تورک بللی اسکی اصول یاخود اصلو المشردر .

فاضل و محترم رضا قاضی فخرالدین ک ۱۹۱۴ نجی ییلا ۲۶

نجی صاییلی شورا مجموعه سیننده کی اسماعیل بک غاصپرینسکی

مقاله سیندن :

« اسماعیل بک حضرتلری رو - کوچررکه ، مکتب و مدرسه لرمنز که سبه که قایتولری برله « روسیه مسلما - کتورکه تیوشلیمز . « دیب بر قانون ناری ، ادلی . ۴ صحیفه لیک روسجه اسمای چیزمش ایدی . بر کتاب یازوب نشر قیلدی . مشا - اشبو فکرلری تورک - تاتار رالیه حضرتلرینک فعالیتی اشبو رساله ملتی آره سیننه تاراتور ایچسون بر واسطه ایله باشلامشدر . مذکور آرده « بزنگ آرتده قالومزک باش سببی نادانلغمز ، اوروپا بیلکیرلندن خبرسزلکمزدر . منقرض بولماز ایچسون اوقوومز ، او - باشقه بر نرسه اولماز سزلغنی آکلادی . اشبو سبیدن هیچ بر طرفدن یاردیم بولماغان حالده زمان و احوالینک کو - چلککنه رغماً ، جسارت مدنیسه سی و اسلاککی سایه سینده تورکجه و روسجه کره نومز لازم ، مونلرنی اوز تلمیزکه

اولراق ترجمان غزته سنی چیقارمه . مختلف وقتلرده نشر ایتولکانلردر .
 موفق اولوی و هر تورلو مادی ، لکن اک کوزل اثری (ترجمان) دره .
 معنوی مانعلرکه قارشى طورپ اشبو مونک بوتون موضوعی روسیه مسلما
 کون که قادر دوام ایتدی . نلرینک خوات و عزت دنیا سیندن
 اسماعیل بکنک کوچک لاکین چیقوپ ده علم و مدنیت دنیا سیننه کیر .
 معلوماتلری کیک و فائده لری زور بو . ورلرینه اعتبار و شرف کسب ایتولرینه
 لغان رساله لری بیک کوپ مونلر چاره لر کورسه تودن عبارت بولمشدر .

قریمده آقچده نشر اولونون ایرلی مجموعه سیندن نومرو : ۴
 سنه ۱۹۲۶ حسن صبری بک آیوزوفک (اسکی ، یه کی
 ادبی ملاحظه لر مقاله سیندن)

۱۸۸۳ سنه سی « ترجمان » ک خلقی لولان « وطن خادمی » ده دیلجه
 چیقما سینله باشلایان یگی دوره کانجه عینی یول ایله کیتمشدر . ۱۹۱۰
 « ترجمان » دن و « ترجمان » ک سنه سنه قادر قریمده باصلمش کتا .
 دیلندن باشقا ألمزده ، دیلمزده یینه بر شی یوقدر . « ترجمان » ک ایلاک
 نسیخه لرنده بات ، سات ، باره ؛ ده عباس فرانسوینک « دارالرختی
 چیه ورمک ، بورون (اووهل) کبی مسلمانلری » ده ، بزم (ناصل تدریس) م
 محلی سوزلر قوالایلمش ایسه ده سو - (بدن بو حاله قالدق ؛) ک ده
 کرالری « ترجمان » آچیق غرب تو - دیلبری عینی ایدی . ۱۸۸۳ دن ۱۹۱۷
 رجه سینده چیقمش و عمرینک آخیرینه سنه سی انقلابنه فادار قریمده چیقان
 قادر بوبولدن چیقما شدر . « ترجمان » ک غزته لرک ، ریساله لرک ، کتابلرک و

حتی پیه سیرک ده چوغینک دیلی آقچوقراقلینک (غوغول) دن ترجمه
 یینه شو دیل ایدی . بو اوتوز بش ایتدیکی « نه وله نه » سی نک دیلی آزا .
 سنه لک یکی دورک میدانه کتیردیکی جیق باغچه سرای شیدوه سینده در .
 یازیل ادبیاتدن ألمزده « ترجمان » ، « ترجمان » ک حیقما یه باشلادی
 « عالم نسوان » ، « وطن خادمی » ، کوندن اعتبار آاسکی سارای دیلنه قارشى
 « ملت » قولله کسبونلری ایله شو جنک آچیلمش و یکی ساده بیر دیلک
 یوقاریده اسملرینی یازدیغمز اثرلر و میدانه کله سنه چالیشما یه باشلامشدر .
 سائرلر موجوددر . بو صورتله نه بو یکی دیل بوتون تورک — تاتار قو .
 خانلر دورده ، نه خانلقدن صوکرانه ملرنده بالخاصه آزر بايجان ، تورکه
 ده « ترجمان » ک آچدینی یکی دورده نستان ، اوزبه کستان و تورکه ده
 قریم یعنی نوغای شیدوه سینده یازیلش اسکی قاریشیق و چیرکین دیله غلبه
 همان هیچ بر اثر یوقدره یالکزع . حالقده در . قریمده ده چالاجقدر .

صدری مقصودی بکک (تورک دیلی ایچین) اثری صحیفه ۲۳۴

« اسماعیل بک فاصیرینسکی لزومنی هر کسندن اول آکلامش و
 (ترجمان) ی واسطه سیله بر قریم ادبی ایاری سورمش بر متفکردر . یاز .
 دیلی یاراتمخه موفق اولمشدی . اسماعیل یحیلق حیانتک تا باشندن صوکنه قادر
 بکک ادبی لسانی یاراتمه تاریخنده ممتاز بوتون تورکلر ایچین عمومی بر ادبی دیل
 یر رولی واردی . اسماعیل بک بوتون لهره کایکی فکرینی نشر ایتکه چا .
 بورکلر ایچون عمومی بر ادبی دیل لیشمشدر .

قریم ادبیاتی تدقیق ایدن مشهور « اثرینک ۱۷۰ دن ۱۷۷
 'وقرائالی پروفسور قریمسکی کیهف ده نجی صحیفه سنه قادر اسماعیل بکک
 و ترجمانک بوتون روسیه تورکلری نک ۱۹۳۰ ده نشر ایدیلن »

حرثی و مدنی انکشاف‌پذیرنده کی تأثیر - کندیسمنه خاص اسلوبه فکر لرینک
 لرینی تحلیل ایدر . ۱۷۱ نجی صحیفه - اهمیت اوزنده توقف ایدر . اسماعیل
 سینده ترجمانک (۱۹۰۲) ده ۱۲ نجی بکک ادبی اثر لری ده بو ارده چوق
 نومروسینده منقشر (شرق و غرب) اساسله تحیل ایدیلشدر .
 مقاله سنی ترجمه ایدرک اسماعیل بکک

پارسیده نشر ایدیلن اسلام دنیامی لان اسقاندیناویانک آفاده می اعضا لری
 (ره و دو موند موزولمان) مجموعه - هر حالده بو اسم اوزرنده ده دوشو -
 سینک ۱۹۱۰ تاریخی نومروسینک نلری ایجاب ایدردی . او بوکالیقیدی . . .
 ۱۵۳ نجی صحیفه سینده روسیه مسلمانا - ده نیلیور . بو مجموعه نک هان هر نسخه
 نلری بخونده « اسلامه اوغراشان سینده (ترجمان) دن ترجمه او -
 هر کسک حافظه سینده بر طوتمش لدینی کبی ۱۹۰۷ تاریخی نسخه سینده
 تر محترم اسم واردرکه اوده ترجمانک (قریم تاتار لری) عنوانی (فورهت) ک
 قیمتی باش محرری اسماعیل بک فاصبر - مقاله سینده اسماعیل بکدن اطرافلی
 ننسکیدر . جهان صلحنی تأمین اوغر - بحث ایدیش و مرحومک رسمیه
 نده چالیشان یوکسک وایی فکرلی انسا - (ترجمان) باشلی ده عیناً باصیلمشدر .
 نلری مکافاتندیر مق ایشیله مکلف او -

۱۹۲۴ تاریخی موسقووده منقشر چک بورژوا منورل قریمک هر طرفده
 یکی شرق مجموعه سینک ۵ نجی نومرو . ۱۹۱۴ - ۱۹۱۶ سنه ارنده قریم مسلمانلر
 سینده صحیفه ۱۲۹ ده « بر چوق ینک تورکیه یار دیم ایتلری و تورک تبه
 تحقیقات نتیجه سینده قطعیته تثبیت قا - لری کیزله ملری حقنده کیزلی بیاننامه لر
 بلدرکه فاصبرینسکی و اونک ترجمان غز - نشر ایشدر و تشویقانده بولونمشلردر .
 ته سینده معقبر لری اولان بر قسم کو - (قریم ژاندارمه دائره سی ۱۹۱۴ و ناظمی)

۱۹۱۰ ده ۱۳ دن ۲۶ خزیرانه قادار طولانمش میسیوزلر

قونفره سی مقرراتی قازان مرکزی مطبعه ۱۹۱۰ . صحیفه ۳۲۶

ترجمانک ۱۹۰۵ نجی بیلک ۳۵ مذکور اترک ۲۲۰ نجی صحیفه سینده ایسه :
 نومرولو ترجمانندن « بوندن ماعدا روس اوایان ملنارک مکتبلری
 خارجی و داخلی یشایش طرز منرک حالا و معارف لری خصوصنده مختلف محللرده
 دوام ایدن فرقلربنه رغما بزم خلقمز مختلف اوصولر تطبیق ایدیلکده در .
 روسلره چوق دوستقله ، یاقلاشمقده فرضا قازان ده ایلمینسکی نک تأثیریه بر
 درلر . جمله سیندن سوکرا پروفسور سیدستم قبول ایدیلدیکی حالده فریمده روس
 ماشانوف دوامله غاصبرینسکی نک بوتون علمهداری اولان غاصبرینسکی نک تأثیریه
 بو (وطن پرورانه) بیاناتی حقیقی مقصد - بر باشقه اصول تطبیق ایدیلور . . .
 لرینی کیزله مک حکومتک و روس ده نیور . ایلمینسکی مشهور روس میسیو
 جمعیتک کوزلرینی قاپامق ایچون او - نریدر . قازانده روس اوایان ملنار دارا -
 یدورلمقده در . دیبور . معلمینک مدیری ایدی . مشهور بو به دو -

۳۱۹ نجی صحیفه ده ینه پروفسور بو صوفه یازدینی مکتوبلرک اهمیت چوق
 ماشانوف ۱۹۰۶ تاریخی و ۴۹ نو - بو بوکدر . بونلر قازانده ۱۸۹۵ ده
 مرولو ترجمانی تحلیل ایدرک « ترجمان نشر اولمشدر . (۵۲ - ۶۳) نجی
 قیرغیزلرک تاتارلردن آیریلنه دوغری صحیفه لرینده اسماعیل بکک فعالیتی ، املار
 واقع تشبهنلردن اونلری کندیلرینه یی تحلیل ایدیلور . بوتون روسیه مسلمانا
 آیریمجه محکمه شرعیه و مفتلیک ایسته - نلرینی غرب مدینتی ایه تنور ، بر کتله جا -
 ملرندن هرچده بمنون اولمدیفنی یازیور . لنده طولامق ، تاتارلرک عثمانلی شیوه سیله
 و فاصبرینسکی آجیق اولارق « بز ادبیاتلرینی یاراتمق و حتی بوللری آلمان
 قرق سنه در روسیه مسلمانلرینک کندی ملتک بیرلشمسی کبی بر اتحاده کونورمک .
 بنلکارینی آکلاملری و بیرلیکله حرکت ۵۳ نجی صحیفه ده ایسه ترجمان دول -
 ایتلری لزومی حقنده یازدیق بوکار رغماً یسیله « بوتون بو بلوطلردن نتیجه ده
 داها آکلاشیلا میور و بنه سه میور » دیبور . قاصیر غالر دوغابیلر « دیبور . . .

وار ایسه نه معارفك لزومیدر . لاکن و تحصیل اوغرینه ویرمه خاطر لانور معارف نهدر ؟ بوراسنیده ایجه تمین ایسه وقت کچدیکنندن بيله زیان یوقدر ، ایتلیدر . یوق ایسه یولی بیلمزدن یوله دیرم . یانیه نك روم مکتب فیه سندن چیقمايه بگزهر . (وقت کچدی) دییه . خبر آدیغ ايله ، قاینار صو کبی باشیمه نلر بولونورسه اوت کچدی ، فقط تو . در کیلمش فلر لر بولردر . صاحجه صاپان که نهدی ، دیرم . ایکی قزانی (تجره سی) ایسه عفو بو یورولسون . اولان مسلمان برینی صاتوب معارف

معلومات ۱۳۱۲ — نوسرو ۶۴ ده

اسراختی

(قیریمده منشر ترجمان غزته سنده اوقوشمدر .)

خیلی زماندر عثمانلی مطبوعاننده و نظرلری ، (معلومات) ده اسان املا و لسان بختلری کورولمکده در . و املائی حاضر نك محافظه سسته دایر معتبر اقدام ، معلومات ، مجموعه ابوالضیاء مطالعه لر کورولمکده در . از میر و سائر لرك ستونلرنده تکرار استانبولک آلیشوب قاریشدینی ایدیلشدر . لسان و املا حقتده افکار تلفظی بیراقوب قیریم ، یا که آذربایجان بختلقدر ، باشلیجه لری ایکیدر : بری تافظنی و املاسنی قبوله حاجت یوقدر ؛ لسان و املائی ساده لشدیرمک ، تور . لاکن . . . عثمانلی دیلی تورک شیوه لر ینک بریدر و بو یوکیدر ، ادبیاتجه اک بختلقدر ، باشلیجه لری ایکیدر ؛ بری زیاده ایلر یلدیکی سدر . بو حالده بو شیوه نك اصلاحندن ، محافظه سندن یا که ساده . ده لک لسان عثمانی نك لطافت حاضره سنه لشدیرمک اوزره در . دیگر ی بو سنا . و بر قاق عصر دنبری ایتدیکی ترقیسنه زیان ویره چکی قورقوس . یله محافظه اوز . ره در . (اقدام) ده ساده لک افکار لشدیریلسندن بخت ایدلیدیکی صیراده (لسان ترکی) نی مکمل بیلمک لاز .

مدر . بونی بیلنک آزددر ، بلکه یوقدر . حالبوکه مسئله پک بو یوکدر ، الله هر تورلو لغتمز وار ، لغت مهمدر ؛ حل اولونا بیلیرسه نمره دار تورکی یوقدر . هر تورلو (تا بولنارجه به اولاجقدر . لسانی لزوم سز لغت اجنبیه دن قدار) صرف و نحو لر وارددر . (صرف قورتارمق و املاسنی قرار لاشدیرمق و نحو ترکی) یوقدر . هر دورلو بجمو لازمدر . تورکجه یازان شمس الدین سامی عه لر وارددر . (مجموعه شعر تورکی) بکک لسانی داها بو یوک لساندر . یوقدر . قیرق میلیونه قریب اقوام تور . سسامیتک لسانی تا تبریزه ، خوراسانه کلک ضروب امثالنی ، بیلیمجه لرینی حتی قدار کیدیور . لسان و املا بختلرنده تاریخ عمومیسنی بیلدیرن بر اثر یوقدر . مسئله نك بوجمتی ده مطالعه اولونمالیدر . بو حالده لسان و املا بختلرندن باشلیجه لطافت ، لطافت اما لساندن بعض سائر ر نتیجه حاصل اولور ظن ایدیم . استفاده لرده آرانمالیدر .

*

۱۸۹۰ نوایبر (تفرین ثانی) ۲۶ نوسرو ۴۰

(بوکانه دیلی ۴)

دردینی انکار ایدن درمان بولماز . مقدمه چوق دفعه لر روسیه مسلمانلر . ده کیلی ؟ بناء علیه درد مزدن بخت ایده ندن بخت ایتدی کمزده روسیه ده جمله دن جزو سورمز خوش کلسین ، آغیر کلسین کری بولوندی معز ی سولیش ایدک . هر ناصیلسه جمله ايله برابر درد مزه بو دفعه اهل اسلام دن بخت ایده جکر که درمان آرامقن ماعدا هر امز یوقدر . ایرانده ، بخاراده ، بولناریاده بزه کو . بو زمانده بوتون علم مدنیتده اهل جنن بولونور ایسه عفو بو یورسونلر ؛ کوجه نك ، دارلانقی ايله اولماز . اسلام جمله دن کری قالدینی کورونور .

مسئله‌ی حل احتمالی؛ درده درمان بولمی. حالمز — بر آز آچیق وجدانه و حمیته صاحب اولانجه دوشونولیه جک حالردن ده کیلدر. غربه باقیش و دقت ایدهر ایسه که اسکی مسلمانلردن بر مقدار علم اصول و صنایع تحصیل ایتمش اقوام افراجه بی جوق البریده کوروروز. بو آز اولدی کبی اقصای شرقه کوز ابدهر ایسه که یاون صنفا. تنده ماغول مجوسلرینک آز زمانده فیرلایوب مسلمانلردن ایلرویه چیقد. قلمرنی کوره جکر: Студии 7 Кри-My شسان و حیثیت میلیه مزه نه قادر اغیر کلیر ایسه ده واقعه بی و حقیقی انکار جاژ ده کیلدر. ستر ایتمک هم ضرردر، هم آچاق قدر. بوندن اوتوز سینه مقدم اسمی آز معلوم اولان زایون یاپون قومی بو کون ده کیزده آمریقا قومپانیالرینه رقابت ایدیور. ماینقاطو- ره سیله انگلیزله، کبریت و بیراسی ایله آلمانیا به قارشلی کلیر. مطبوعاتک تر- قیسی ایله بعض آوروپا اقوامنی کریده بیر اقیور. مسلمانلر ایسه حالا دورغو بلتمدن، مسکینلرکدن باش کونه میورلر. یارب نه حالدر بو؟ . . .

قرانده، قریمده، قفقاز یاده سائر اقوامک کریسنده قالدیمز کبی بخاراده، فاسده، جزائرده، تونسده یهودیلر ایلرولیلور. عثمانلی طور اغنده و مصر ده روملر، ارمنیلر، بولغارلر و بغدادلر ایلرولیلور، هندستانده محوسیلر ایلری آسیدور، محیط کبیر جزیره لرنده چینیلر، یاپونلر یول کسیدیریلور. بزلر ایسه هپ دورغون، هپ کیروده. نه دربو، نه دندر بو؟ . . . عموم اقوام آراستنده کسب و تجارتی سسی، حرکت فکریه به میل، تحصیل هوسی بزلرده ایسه دو- رغونلق و دورغونلق. . .

اسکی مسلمانلرده بو اغیر حال یوق ایدی. شیمدی نهدن و نره دن و نه ایچین اهل اسلامه مسلط اولدی؟ معلوماتدن بی بهره، حکمت اسلام- میه بی ایی آکلایان و حتی امام اعظم افندیمرک مثالی دخی بیله یین بر خیلی آداملر واردر که بو مسئله بی بر اغیزدن حل ایدوب یان کلیرلر. دیورلر که بو دنیا مسلمانلر زندان ایتمش. اسلام دنیا سی آخرته ایتمش. . . بناء علیه چوبوقلری آغزه، ایاقلری مانعاله ویره لمده دورالم. . . بو بیچاره لره عیب

ایدیلز، نه دیسه لرده جاژ کورملی، چونکه اسکی مسلمانلرک آخرتدن هیچ امید کسسه مدکلری حالده کره ارضک نصفی تصرفلرینه آلوب عمومی آلق غیر- تنده بولونقلری و کسب و معیشت میداننده جمله اقوامه فائق اولدقلری بونره معلوم ده کیلدر.

« بو دنیا بزه زندان آخرت آر- پیوروز. افکارنی ادعا ابدنلرک هر قایسنه دنیا مانندن ولدتلرندن نه قادر چوق ویریلر ایسه هیچ بری رد ایتمز، لاکن نه فائده کونوروب و پرن یوقدر. چالیشوب بولق ایسه الدن کلیرور. بو مسکینلرک تملی اولارق مانقال باشی، جای آرامی « زاندان » حکایه لری تصنیف ایدیلیور.

بونلری بیراقلم، ضیالی معلوماتلی مسلمانلر نه دیورلر، بقالم، تورکدن، عربدن آوروپایه آشنا و اصولنه مبتلی (لیبرال) یعنی مساعده لی آداملر ایله دفعه دفعه کوروشدی کمزده رأی و فکر آرامش ایدک. بونلرک ظننه و اعتقادنده کوره اهل اسلامک دورغونلنی سیاسی سیاسی بر علت اولوب اصول اداره نک غیر منتظم اولویقندن ایلری کلیرور ایتمش.

چوق دوشوندک، طاشیندق، تقط بوکاده قانع اولامدق. واقعا اصول اداره نک معیشت انسانیه به بویوک تأثیری اولدینی انکار اولوناماز. فقط مسلمانلر هر نه تورلو اصول اداره آلتنده بولونسه لرده هپ کری قالدقلرنی کوردیکمزدن پریشان و دورغون حالرنی یالکز. اصول اداره به « اسناد ایده میوروز. روسیه اصول اداره سی هر تحصیل اولور ایسه اولسون جمله اهالی آجاق بردر. بو حالده ارمنی، کورجی، یهودی و سائرلر ترقی ایدوبده. مسلمانلرک ایتمدیکی نه دندر؟

ایرانک اصول اداره سی ایی ایسه ده فنا ایسه ده نسطوریلر و ارمنیلر مسلمانلردن زیاده ایلری بلدکلری کورونور، « قانون اساسی » بی هر درده درمان ظن ایدنلر واردر. لاکن بو کبی قانون و اداره مشروطیه حکم ایدن رومانلار، بو سنهدن، بولغارلار مسلمانلرک آنا طولی به جان آندقلرینه نه دیملی؟ مسا- واتدن، حریتدن استفاده ایدوب بغداد- نلره و بولغارلره نه ایچین رقابت ایده- میورلر؟ ۱۸ سنه ده بولغارلر خیلی برقی

کوستردیلر . بونلر ایله ، ابر یا شایان
 مسلمانلارک کوستردیکی اثر ترقی نهدر ؟
 جمله دن بر حالدرکه بولغارلر او .
 توز قادر جریده تاسیس ایتدکلری
 حالده مسلمانلر آنجاق بو سنه مستقل
 بر جریده به مالک اولایلیدیلر . بو تفاوت
 نهدن ؟ . . . .

فرانسه و انکلتره اداره لری
 « اصول » نظرندن انک مساعده لی
 اداره لردر . بو حالده جزائرک عربلری ،
 هندستانک هندولری آسیکی خان اصولی
 ایله اداره اولونان بخارا و افغانستان
 اهلندن ایلری چیقامدقلری نهدندر ؟
 تکرار ایدیورم : کوزهل اداره نک حسن

اسماعیل

ترجمان سنه ۱۸۹۶ تموز صای ۱۴ ده

حقیقت حال

کرید مسئله سینه دائر :

شرق ایشلرینه بیطرفانه نظر
 ایدنلره قابالی دکدرکه شمرک اهل
 خرسیتیانیه سی بینده ظهور ایده کلن
 فسادلر بونلرک استقلال آرزوسی ایله
 حسسیات دینه لرندن استفاده ایدرک
 داخلی و خارجی اینتریکه جیلرک سی

نمره سیدر .
 چونکه کریدک مسلمانلری آذر . ادا .

یا حسسیات دینه ، یا حسسیات قو
 میه اوزرینه بنا ایدیلن و ظهور ایدوب
 غزته لر و تلغراملر ایله طالع یا فزیه اید .
 یلدیگده شو محل فسادده اقامت ایدن
 تورکلرک و (متعصبیلرک) بوندن
 خبری بیله اولیور . اشبو صاف و
 ساده آدملری عالم مدنیته برر قانلی
 وحشی صفتده کوسترن محررلر بویوک
 آچاقلق ایدیورلر . اناطولیده ،
 روم ایلیده تورک واردر . فرض ایده .
 لم که بونلر وطنداشلری اولان خرسیتیا
 نلر عاپنده (دکل یا) بولونسه . ونلر
 فقط کرید ایشلرینی (تورک فنالنی)
 (تورک تمصی) زرده کورولدی و
 کیم کوردی که هر یازده لری تفتیش
 و ملاحظه به بورجلی اولان اهل-قلم
 تورکاره اسناددن کری دورمیور ؟ . . . .
 پولتیقه ، پولتیقه اما برازه جق
 انصاف و حقیقتده لازم دکللی یا ؟ .
 اگر شکایت کریدک یری مسلمانلرندن
 ایسه جزئی ملاحظه بو شکایتی رد ایدر

رهده ، محکمه ده نفوذلری یوقدر .
 مهارفده ، تجارتده روملردن کرو قا .
 لشلردرکه بونلردن شکایت اتمک قو .
 ردک قوزیدن ایتدیکی شکایت بکزره .
 بوراسنی کریدک پولیقاریلری و
 پولتیقه جیلری انکار ایده بیلورلر فقط
 اهل قلم و اهل انصاف انکار ایده من
 امیدنده یز .
 کرید فسادجیلرینک ادبسنزلیکی
 و انسانیتمسنزلیکی نه درجه طاشقین اولد .
 یعنی ینه اسنادجی غزته لرک نشریاتندن
 آکلاشلمقده در . باقک : حکومت
 عثمانیه بونجه مساعده ات و یروب ، جمله
 فسادجیلری عفو ایتدیله و قبول اولمز
 طلبلری بوتون اوروپا طرفندن رد
 ایدیلدیکی حالده بونلر عثمانلی قره قول
 سفینه سینه آتش ایدوب اون آدام تلف
 ایتدیله . بو وقع قنده ده انکلتره قو .
 نسولی جانیندن لوندونه اسعار اولدی .
 تورکار بونک زه سی ؟ . . . زمان . . .

آقسجده ۱۹۲۵ . احمد اوزنه‌باشلی صحیفه : ۱۰۵ ، ۱۰۶

۱۹۰۲ سنه‌سینده تانار خلقنک برده‌ها آقلا ندیغی مشاهده ایدیوروز . فقط بو زمان آرتق قریم تاناریندا افکار عمومی بی تمثیل ایدن برغزته « ترجمان » ک بولونماسی و آرتق ملتک مقدراتی دوشونمه‌یه یاران ، اونک ایچین تیره‌یه بیلن کوچوکده اولسه ، یر ضیالی غروبک تشکل ایتمه‌سی بو مهاجرتک اوکونی چابوق آدیرا بیلیدی . ۱۹۰۲ سنه‌سی ایچنده چیقمش ترجمان غزته‌سی کوزدن کچیریرکن غاصبرنسیکی به خصوص اولان مقیدلک و احتیاط اوزرینه ده اولسه بر صره مقاله لر ایله هجرت مسئله‌سنه قارشى بر وضعیت آلدیغی کورویوروز . بوسنه‌نک باشدن باشلا یوب صو کنه قادار سیسته‌ماتیک بر سورته هجرتک ضررندن ، ویره‌جکی بیققینلقدن ، پاساپورت آلق خصوصنده کی جکیلجه‌جک کوچکلرندن ، کیدیلجه‌جک یکی برلده بلای یر حاضرلق اولمادیغندن کوروله جک مشکلاتدن بحث اولنیور . مثلاً ۱۹۰۲ سنه‌سی مایسک اون بشنده

چیقمش « ترجمان » ده « لازم بر نصیحت فافل اولما ! » سرلوحه‌سی آلتنده یاز ییش بر مقاله‌ده غاصبرنسیکی کجمش عصرک صو کمنده آمریقایه کوچن مها جرلرک نه قادار احتیاطلی داوراندا یغندن ، وراجنی یرلری اولجه آیری هیئتلر کوندروب تدقیق ایتدیره‌رک اوکا کوره لازم آلات و ادوات ایله تشکیلاتلی بر صورتده کوچکلرندن اوزون اوزادی به بحث ایتدکنصو کره دیورکه : بزورده ایسه صارار مش آشقلرنی ، چیچک آچمش بو ستانلرنی تاشلا یوب کیده‌جک درجه یه بکلس « سرخوشلر » واردر . سرخوشلق ایسه ایستر راقیدن ، آفیو ندن ، ایستر اسرارندن و یا خود بر آتش فکریه‌دن اولسون خایرلی نتیجه ویرمه‌سی پک شه‌لی در . آبیق باش ، صاغ و صوغوق فکر ایله ایش کورملی ! ای عزیز قارداشلر ! صامق قولای ، آلق کوچدر . کیتمک قو لای قایماق (دونمک کوچدر .

TUVISAM
Kütüphanesi Arşivi
No 2E.2951

د وقتور عثمان ابراهيم بك

(گو خسته قلمی متخصصی)

کوستانجه بلدیہ خسته خانہ سی مدیک قونسلتانی

خسته لری هر کون صبا حلی ساعت ۱۰ دن ۱۲ به قادر
اوکله دن سو کره ساعت ۲ دن ۸ قادر قبول ایتکده در . هر
نوع عملاتی اجرالیدر و ایجاب ایدنلره فی کوزلک و بربر .
استرادا جنرال لاخواری شته فان چهل ماره
معانه خانہ سی : (مانقالبایا) سوغا غنک گوشه سندہ نومرو
کوستانجه

ابدل اووال تورکلر بئک استقلاللی ایچون چالیشان آیلق مجموعه

Redaction „Yana Milli Yol“

Berlin-Charlottenburg 2. Goethestrasse 5.

یاغاملی بول

فرانسده تورکجه چیقان ن تورکستانک استقلالده

چالیشان آیلق مجموعه .

یاسی تورکستان

Moustapha Tchokai Oghlu

48 bis rue Parmentier Nogent s. Marne (Seine) France

Azerbaijan

YURT BILGISI

Kımyager Derviş Paşa Caddesi № 3

Bayazit - İstanbul

آذربایجان دهر بیوردون اون کورنلک سیاسی غنمده

CHARLOTENBURG 2

Postfach 16

Berlin-Germania

استقلال :

فینلاندا یاده کی ایتداشلر من طرفدن تورکجه و فینجه چیتا

„YENI TURAN“

tuonpuistoktu 38 A

Tampere - Finland

یکی توران